Nro. 35.

GAZETA LWOWSKA.

w Piątek dnia 1. Maia 1812.

Wiadomości kraiowe.

Ze Lwowa dnia 1. Maia. — N. Pan raczył W. Ignacego Lachnit, Radcę rządowego i Starostę Cyrkułu Sanockiego, mianować na prośbę iego Radcą C. K. galicyiskiego Rządu kraiowego.

Od dzisieyszego dnia zaczęła tu wychodzić Gazeta niemiecka.

Z Wiédnia d. 22. Kwietnia. — (O bezgruntowności rozszérzonéy wieści, iakoby sławne źródło mineralne w Karlsbadzie wiele ze skuteczności swoiéy utraciło, uczyniliśmy iuż wzmiankę w Nrze 29 Gazety Lwowskiéy. Pismo peryodyczne: Vaterländische Blätter zawiéra o tém urzędowe doniesienie Radcy górniczego, Doktora Reuss w Bilinie, które tu w całości udzielamy.)

„Wybuchnienie źródła wytryskuiącego w Karlsbadzie, które się d. 2 Września 1809 wydarzyło, było powodem do tego, iż się w Kraiu i za granicą ta wieść rozeszła, iakoby źródło wytryskuiące przez to wybuchnienie wiele z względu na ilościowy stosunek miedzy swoiemi częściami pierwiastkowemi i na skuteczność swoią utraciło."

„Wysoki Rząd kraiowy, przekonany o wartości sprawiedliwie sławnych źródeł minaralnych w Karlsbadziei, o wpływie ich na dobro cierpiącey ludzkości, zlecił mi rozbiór tychże źródeł, ażeby przez porównanie z wcześnieyszemi przez PP. Becher i Klaproth przedsięwziętemi rozbiorami o teraźnieyszych źródeł tych własnościach, pewne miał przekonanie."

„Zukontentowaniem przyiałem to zlecenie, i iestem obowiązany z moiego chimicznego tych źródeł doświadczenia otrzymane wypadki (resultata) do powszechnéy podadź wiadomości. Zawiéraią się one w następuiącym obrazie, do którego dla porównania, przyłączone są wcześnieysze rozbiory."

Nazwisko części pierwiastkowych, zawiéraiących się w 100 calach sześciennych wody.	Zródła wytryskuiącego.			Zródła nowego.		
	podług					
	Bechera.	Klaprotha.	Reussa.	Bechera.	Klaprotha.	Reussa.
	granów					
Kwaśno-węglowego natrum	44, 473.	39.	37, 76.	40, 277.	36, 65.	37, 76.
Kwaśno-siarczanego =	73, 003.	70, 5.	69, 66.	74, 681.	66, 75.	68, 09.
Kwaśno-słonego = = =	21, 817.	34, 625.	33, 73.	21, 817.	32, 5.	33, 355.
Wapna	17, 202.	12.	12, 96.	17, 621.	12, 375.	13, 25.
Kizłu		2, 5.	2, 39.		2, 25.	2, 11.
Kwaśno-węglowego żelaza		0, 125.	0, 125.		0, 125.	0, 125.
	cali sześciennych.					
Gazu węglikowego . .	39, 884.	33.	44, 75.	36, 666	50.	55, 25.
Temperatury			+59 Reau.			+47 $\frac{1}{4}$ Rea.

„ Z tego tabelarycznego obrazu okazuie się niezbicie, iż źródła mineralne w Karlsbadzie przez wybuchnienie źródła wytryskuiącego w roku 1809 nic z wewnętrzney wartości swoiey, iako też z pochodzącey ztąd skuteczności nie utraciły. “

„ Małe przewyżki w stosunku mieszania pochodzą częścią ztąd, iż wody mineralne ogólnie nie zawsze te same części pierwiastkowe i w tymże samym stosunku zawiéraią, częścią z niedoskonałości narzędzi, których rozbieraiący używa i używać musi. “

„ Przy tey okoliczności osądził niżéy wyrażony za rzecz dobrą, doświadczyć także chimicznie tych źródeł, które ieszcze dotąd dokładnie rozbierane nie były; na czém iednak tak wiele zalezy przy stanowieniu wartości źródła i przypadków, w którychby woda iego na organizm ludzki użytą bydź mogła. Wypadki tego chimicznego doświadczenia podaie tu także do powszechnéy wiadomości:

Nazwisko części pierwiastkowych zawiéraiących się w 100 calach sześciennych wody.	Zródła młyńskiego.	Zródła Bernarda.	Zródła Teressy.
	granów		
Kwaśno - węglowego natrum	39, 14.	33, 99.	33, 8.
Kwaśno - siarczanego = =	67, 23.	60, 17.	59, 41.
Kwaśno - słonego = =	32, 88.	29, 80.	29, 35.
Wapna	13, 69.	12, 99.	16, 89.
Kizłu	2, 08.	1, 89.	1, 76.
Kwaśno - węglowego żelaza .	0, 123.	0, 567	0, 063.
	cali sześciennych.		
Gazu węglikowego . . .	57, 9.	51, 333.	57, 9.
Temperatury	† 43° Reaum.	† 54 4/4° Reau.	40 1/4° Reaum.

„ Niżéy wyrażony pochlébia sobie, iż akim sposobem dopełnił należycie zlecenia Wysokiego Rządu kraiowego i cieszy się, że może publiczność uwiadomić o prawdziwym stanie źródeł mineralnych w Karlsbadzie.

W Bilin dnia 23. Lutego 1812.

Doktor F. A. Reuss,
Ces. Król. Radca górniczy.

Z Pragi d. 13 Kwietnia. — Zwierżchni Urzędnik ekonomiczny Fischer, Leśniczy Bähringer, iako pierwsi doświadczyciele, Hrabia de Canal z swoią udowodnioną gorliwością dla pożytku powszechnego, uczynili bardzo wiele w celu ugruntowania tego przekonania, iż wyrabianie syropu i cukru z bóraków podobném iest i pożytecznem. Znayduie się iuż kilka fabryk w Czechach, które syrop, a po części i cukier z bóraków wyrabiaią. Między temi wszystkiemi celuie przez swoią znaczność i przez swoie urządzenie do wyrabiania w wielkiey ilości sposobne ta fabryka, którą P. Jakób Veith, posiadacz włości Liboch w Cyrkule Leitmeryckim, nie daleko Melnika w Libochu założył i do doskonałego przyprowadził stanu.

Przeszło 1,000,000 funtów z własnéy uprawy otrzymanych bóraków wyrobiono w téy fabryce podczas przeszłéy zimy, częścią na syrop, częścią na biało - świetny cukier, częścią na suchą białą mąkę cukrową. Syrop nie może bydź rozeznanym od syropu z trzciny cukrowey wydobytego, a cukier biało - świetny, tudzież mąka cukrowa iest płodem, z którego Czechy pysznić się mogą, ponieważ prawdziwemu cukrowi w kolorze, słodyczy i smaku zupełnie iest równy. Blisko 10,000 funtów takowéy mąki cukrowéy mogłaby ta fabryka w tym roku dostarczyć, która na przyszły rok nawet pławiony (rafinowany) cukier mieć obiecuie; czego dotąd, gdy pierwsze urządzenie tak wiele czasu i ofiar kosztowało, nie można było uczynić.

Prócz tego wyrabia ta fabryka z odchodów wódkę, która w mocy wódkę żytną przewyższa, rum i arak, który zagraniczny całkiem niepotrzebnym czyni; i karmi 60

sztuk bydła; przez co ta fabryka znowu ważney potrzebie kraiowey zaradzać dopomaga.

Ieżeli zważymy, że przez to karmienie bydła wyrabianie pognoiów w ilości i iakości zyskuie; że brak pognoiów dotąd nayważnieyszą iest przyczyną, dla którey w Czechach nie uprawia się więcey zboża: łatwo się przekonamy, że do tey fabrykacyi potrzebna uprawa bóraków, uprawie zboża nie na szkodę, ale na korzyść wychodzi.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Czytamy w Journal de l'Empire następuiący artykuł:

„Państwo francuzkie wystawia teraz ogrom sił swoich takich, iakich podobno nigdy nie widziano. — Kiedy około 500000 ludzi ciągnie z Hamburga, Wezel, Moguncyi, Werony, Münich, Drezna i Berlina dla rozłożenia się nad Odrą i Wisłą; kiedy 150000 ludzi zakładaią odwodowe obozy dla bezpieczeństwa nadbrzeżów Francyi, Włoch, Królestwa Neapolitańskiego i prowincyi Illiryiskich; i kiedy sześć wóysk wynoszących około 300000 ludzi są na półwyspie hiszpańskim; naówczas 60 batalionów ciągnie z różnych stron na zastąpienie w Hiszpanii 7miu czy 8miu pułków odwołanych z tamtąd, i na zastąpienie kilku oddziałów młodocianey ieszcze gwardyi Cesarskiey. Rusza także 6000 iazdy z zakładów dla wzmocnienia tegoż woyska, a to wszystko dzieie się bez wysilenia i nadzwyczaynych sposobów. — W tymże czasie znaczne flotty uzbraiaią się i ludźmi obsadzaią. W ciągu tego lata kilka nowych okrętów powiększą flottę Tulońską. Buduią kilka w Wenecyi. Jeden spuszczono iuż z warsztatu w Genui; iest ich nie mało na warsztatach w Amszterdamie, Roterdamie, Antwerpii, Cherburgu i Rochefort." (*Tu następuią uwagi o przedsięwziętych robotach około nowych budowli, gościnców, kanałów, mostów, łożysk portowych i t. d.*) Przy końcu zaś tak się pomieniony dziennik wyraża; „Równie czynnie idą roboty około twierdz. Wystawiono iuż trzy warowne zamki przy Helder, zabezpieczone zalewami, a temi są: Morland, Dugommier i Lasalle. Są iuż bateryc broniące zatoki Helderskiey i zasłaniaiące eskadrę; owo zgoła, potrzebaby iuż robić przykop przez trzy miesiące, żeby opanować Helder, będący kluczem do Zuydersee i Hollandyi."

Związek Reński.

Dnia 6 Kwietnia weszło znowu do Frankfórtu 1500 ludzi francuzkiey piechoty z różnych pułków; tegoż dnia przybyła tamże wielka liczba gońców i t. d., a nazaiutrz artylleryа konna gwardyi Cesarskiey.

Czwarty pułk szwaycarski ruszył d. 17 Marca przez Hannower w dalszą drogę gościńcem Magdeburskim; ma ón (iak słychać) należeć do 4go korpusu woyska, i zostawać pod rozkazami Wice-Króla włoskiego.

Król: Bawarski dziennik rządowy umieścił wezwanie do Xięży katolickich i protestanckich, pragnących otrzymać ustanowione pod dniem 28 Marca mieysca kapelanów polowych, ażeby się w przeciągu dni 14tu z przyzwoitemi zaświadczeniami o nie zgłosili. Kapelan polowy pobierać będzie 50 Zł. pensyi co miesiąc, tudzież iedną porcyę mięsa i chleba; oprócz tego będzie miał do usługi dodanego sobie żołnierza, i skarbowy powóz z dwoma końmi dla swey osoby i namiotu kapelańskiego.

Król Jegomość Würtemberski rozkazał, ażeby z powodu teraźnieyszey drożyzny chleba, dla dobra uboższey klassy mieszkańców Stuttgartu pewna ilość chleba za niższą cenę była pieczoną, i żeby tym końcem potrzebne na to zboże za pomnieyszą cenę z szpichlerzów dworskich wydawanem było.

Xięstwo Warszawskie.

Dla zapobieżenia temu, aby pierwsze potrzeby życia od zmowney i niesprawiedliwey ceny sprzedaiących nie zależały, postanowił Król Jegomość wyrokiem swoim dnia 7 Marca r. b. w Dreźnie wydanym, ażeby chleb, sól, mięso, piwo, świece łoiowe i mydło ordynaryine, w Xięstwie Warszawskiem taxom urzędowym podlegały.

Dnia 8 Kwietnia umarł w Krakowie w 22 roku życia Włodzimierz Potocki, Założyciel i Pułkownik artylleryi konney wóysk Xięstwa Warszawskiego, orderów krzyża woyskowego

polskiego, legii honorowéy i innych Kawaler.

Gazeta Liegnicka (w Szląsku pruskim wychodząca) donosi z Xięstwa Warszawskiego, co następuie: „Niedawno wyruszyła główna kwatéra Jenerała Dąbrowskiego z Bydgoszczy do Warszawy. Koło Sielec niedaleko Ostrołęki, stoi ośm pułków polskiéy iazdy.

Gazeta Berlińska (Vossa) pod dniem 18 Kwietnia, donosi pod artykułem: Rozmaite wiadomości: „że Król Jegomość Westfalski stanął iuż w Kaliszu."

Listy z Zamościa pisane donoszą, iż do Departamentu Radomskiego maią nadciągnąć Król: Saskie woyska.

Prusy.

Z Berlina d. 16. Kwietnia. — Pan Baron Linden, Król. Westfalski Poseł przy Dworze tuteyszym, powrócił onegday z Głogowéy do tuteyszéy stolicy. — Tegoż samego dnia przeieżdżał przez Berlin C. Ross. jeneralny Konzul Kawaler Labencky goncem do Petersburga.

Przywoż wszystkich osadniczych towarów z Państw rossyiskich do pruskich został urządzeniem Królewskiém pod d. 15 b. m. wydaném, zakazany. Takie towary zostaną bez względu na zapewnienie ich pochodzenia (certificats d'origine) na korzyść skarbu Królewskiego zabrane, gdziekolwiek tylko spostrzeżone będą; handel zaś innemi a nie osadniczemi towarami z Państw rossyiskich do pruskich i przeciwnie, nie będzie żadney doznawać przeszkody.

Król: Dyrekcya żywności dla woyska, uczyniła pod d. 16 Kwietnia wezwanie do Berlińskiey Publiczności, względem dostawiania szarpii dla założonych w Berlinie francuzkich lazaretów.

Gazeta Wrocławska oznaymuie, iż tamteysza Deputacya kwaterunków i żywności odebrała kilka doniesień, że wielu właścicieli domów i czynszowników iest takich, którzy gdy im kwaterunki zapowiedziane zostały, pomieszkania swoie zamknąwszy z Wrocławia wyiechali, nie zgłosiwszy się bynaymniéy ani do pomienionéy Deputacyi, ani do swego gospodarza, ani też nie uczyniwszy innym iakim sposobem rozporządzenia względem wyznaczonych sobie kwaterunków, czyli takowe maią bydź w ich własném pomieszkaniu założone, lub też na ich rachunek gdzie indziéy przeniesione. Wielu czynszowników wypowiedziało właścicielóm domów pomieszkania, zaspokoiło ich wszelkie pretensye, i powprowadzało się do izdebek. Inni czynszownicy, których położenie zniewala do pozostania się w Wrocławiu, zamyślaią pomieszkania swoie porzucić, mieścić się w oberzach, i udawać obcych. Wszystkie te wybiegi czynione w celu wyłamania się od obowiązków kwaterunkowych, będą bezskutecznemi; albowiem Deputacya kwaterunkowa nałoży na wszystkich bez wyiątku kwaterunki, którzy tylko do nich są obowiązani, stosownie do obszerności ich mieszkania i maiątku; ieżeli zaś okaże się brak mieysca, natenczas Deputacya każe natychmiast pootwiérać mieszkania nieprzyzwoicie poopuszczane, weźmie potrzebne pokoie i izby pod swoie zarządzenie, a znayduiące się w nich ruchomości odda na koszt zbiegłych właścicieli i czynszowników do depozytu sądowego.

W Bernstadt, Oels, Trebnitz, Ohlau, Grotthan, Löwen, Schurgart, Constadt, Gros-Strelitz, Tost, Oppeln, Fallenberg, Krapitz, Münsterberg Pautschau, Neumarkt, Lisso, i Wrocławiu, założone są magazyny dla woyska pruskiego.

Szwecya.

Król Jegomość Szwedzki posunął kilku Jenerałów woyska szwedzkiego na wyższe stopnie.

Król: Akademia umieiętności woiennych, obrała współczłonkiem swoim Hrabiego Neipperg Jenerała-Majora, oraz nadzwyczaynego Posła i pełnomocnego Ministra Cesarza Imci Austryackiego przy Dworze Szwedzkim.

Podług doniesień z Gothenburga pod d. 25 Marca, oczekiwano tam iednego szwedzkiego pułku, który ma nadciągnąć dla wzmocnienia załogi.

Dwa inne pułki szwedzkie pociągnęły do Oerebro, gdzie dnia 7 Kwietnia seym szwedzki rozpocznie się.

Rocznicę urodzin Króla Rzymskiego, obchodziły także francuzkie Władze woyskowe w Stralzundzie. Liczne towarzystwo znakomitych osób płci oboiey zebrało się u Jenerała dywizyinego Morand, Gubernatora Pomeranii Szwedzkiey. *Znaydowali* się w tém towarzystwie: Jenerał dywizyi Daendels, dowodzący woyskiem w téyże

prowincyi, Jenerałowie i sztabowi Officerowie stoiących w Stralzundzie wóysk Francuzkich, Bergskich i Badeńskich, tudzież bawiący się tam ieszcze Officerowie Szwedzcy, i znacznieysi urzędnicy cywilni. W wieczór był bal i całe miasto oświecono.

Dania.

Z Kopenhagi donoszą pod d. 28 Marca, co następuie: „Od kilku tygodni powiększa się coraz liczba fregat angielskich i mnieyszych statków woiennych na morzu naszém. Niektóre odważyły się iuż popłynąć na morze baltyckie. Płyną one tam przez wielki bełt. Nasze baty kanonierskie, które znowu uzbroione i ludźmi osadzone zostały, czatuią na te okręty, aby przy zdarzonéy sposobności na nie uderzyć.

Rossya.

Z Petersburga d. 1. Kwietnia. — Minister woienny i Jenerał piechoty Barklai de Tolli, mianowany został naczelnym Dowodcą piérwszego zachodniego woyska.

Jenerał piechoty Hrabia Goleniszczew Kutuzow, będzie i nadal woyskiem Dunayskiém naczelnie dowodzić; a Jenerał piechoty Xiąże Bagration, został naczelnym Dowodcą drugiego zachodniego woyska.

Były szwedzkich wóysk Jenerał Baron Armfeld, przyiętym został do służby rossyiskiéy w stopniu Jenerała piechoty, i zostawać będzie przy osobie Imperatora.

Utworzone zodwodu dywizye piechoty, maią Numera począwszy od 30go aż do 47go; dywizye iazdy nazywaią się: 9ta, 10ta, 11ta, 12ta, 13ta, 14ta, 15ta i 16ta.

Piérwsze woysko odwodowe składaia dywizye piesze: 32ga, 33cia, 39ta, 40ta, 41wsza i 42ga; iazda tegoż woyska składa się z 9téy i 13'éy dywizyi, tudzież z kompanii N. 45, 46 i 50 ciężkiéy, N. 55, 56, 57, 58 i 59 lekkiéy, a N. 19, 20, 23 i 24 konnéy artylleryi.

Drugie woysko odwodowe składa się z 27méy, 34téy, 35téy, 36téy i 37méy dywizyi piechoty, z 10téy, 11téy i 14téy dywizyi iazdy, tudzież z kompanii N. 47 i 51 ciężkiéy, N. 60, 61, 62 i 63 lekkiéy, a N. 21, 25, 26 i 27 konnéy artylleryi.

Trzecie woysko odwodowe i obserwacyine między Tarnopolem i Żytomiérzem, składa się z 43ciéy, 44téy, 45téy, 46téy i 47méy dywizyi piechoty, z 15téy i 16téy dywizyi iazdy, tudzież z kompanii N. 48 i 52 ciężkiéy, N. 54, 65, 56 i 60 lekkiéy, a N. 22, 28 i 29 konnéy artylleryi.

Woyskiem dowodzić będzie Jenerał iazdy Tormasow; pod nim zaś są Dowodcami korpusów, Jenerałowie-Porucznicy: Saken, Rat i Puszczyn. Na Dowodców zaś dywizyi pieszych przeznaczneni są Jenerałowie-Majorowie: 33ciéy Wielijanow, 32giéy Hamen, 35téy Zapolski, 36téy Sorokin; Dowodcami zas dywizyi konnych, są Jenerałowie-Majorowie: 9téy Xiąże Repnin, a 11téy Łaskin.

Granice Rossyi od zachodu.

Ciąg dalszy.)*

Gubernia Witebska. Zmieniane często od lat 40 podziały Państwa rossyiskiego na Gubernie, niemało zatrudniły Jeografów. W dowód tego służyć mogą zmiany, iakich doznała Gubernia, którą tu opiszemy. Byłe Gubernie Połocka i Mohilowska (części białey Rusi), i Połocka należące do Woiewództwa Witebskiego, Katarzyna II. w r. 1772 oderwała od Polski wcielaiąc ie do Rossyi, do którey dawniey należały. Połock został częścią Gubernii teraźnieyszey Pleskowskiey. W r. 1777 z rozkazu teyże Cesarzowey prowincya Połocka urządzona została stosownie do ustawy ogólney z roku 1775, tyczącey się rządu wszystkich Gubernii Państwa, i Gubernia Połocka była naówczas uroczyście ogłoszona. Że zaś ta prowincya nie miała dostateczney na Gubernię ludności męzkiey (to iest 3 do 400000 dusz), dodano iey przyległe powiaty, podzielono ią na 11 okręgów, i nadano nazwisko od miasta stołecznego Połock. Mohilów, prowincya białey Rusi, dostała się także w r. 1772 od Polski do Rossyi, została Gubernią Mohilowską, otrzymała w r. 1777 przepisaną w r. 1775 ustawę, a r. 1778 w stołecznem mieście Mohilowie została iako oddzielna Gubernia uroczyście ogłoszona. Ukaz

*) *W Numerze 32 Gazety naszéy nie został ieszcze ten artykuł dokończony, a słowo Dokończenie, przez omyłkę napisaném było.*

Cesarza Pawła pod d. 17 Grudnia 1796 wcielił obie prowincye Połocka i Mohilowa do Gubernii biało-rossyiskiey, a Witebsk za stołeczne miasto Gubernii oznaczył. Inny ukaz pod d. 31 Grudnia tegoż roku podzielił tę Gubernię na 16 okręgów, zaprowadził odmiany ustaw rządowych tak, iak po innych Guberniach. Za rządow dziś panuiącego Monarchy, Gubernia biało-ruska została znowu podzieloną na dwie, Witebską i Mohilowską.. Pierwsza ma mieć 8, druga 12 okręgów. W późnieyszym zaś czasie obiedwie na 11 okręgów podzielono. — Oto są okręgi czyli powiaty Gubernii Witebskiey: 1wszy. Witebsk miasto, leży na obu brzegach Dźwiny przy uyściu do tey rzeki strumienia Witeb. Większą część leżącą na lewym brzegu Dźwiny, dzieli na 3 części kanał i strumień Witeb; nad ostatnim leży wysokim wałem obwarowana twierdza. Oprócz 8 katolickich klasztorów, znaczney liczby kościołów, domów sądowych i innych publicznych zabudowań, obeymuie to miasto 1249 domów. Mieszkańce składaią się z 215 kupców, 1942 mieszczan i 543 żydów. — Powiat czyli ten okrąg, część byłego Polskiego Woiewództwa Witebskiego, graniczy od zachodu z Mohilowem. — Zawiera w sobie 907 wsi, przeszło 27000 Chrześcian, 900 do 1000 Żydów. Wysiewaią tam rocznie od 50000 do 100000 czetwertni żyta ozimego, i w miarę tego, innego zboża, wiele konopi i lnu. — Dźwina przedziela powiat na część północną i południową; nie widać iednakże znaczney odmiany ziemi, którą po obu brzegach Dźwiny małe strumyki oblewaią.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Naynowsze wiadomości.

Dnia 21 Kwietnia przeieżdżał przez Berlin Baron Serdobin, Sekretarz Ces. ross. poselstwa, gońcem z Petersburga do Paryża. — Wiele wóysk pruskich przechodziło przez Liegnitz i Wrocław. — Hrabia Gottorf (były Król Szwedzki), przybył dnia 12 Kwietnia z Bruchsal do Frankfortu nad Menem. — Z Koblenz donoszą pod dniem 9tym Kwietnia, że poczta Paryzka tamże od 3 dni nie przychodzi; przerwę tę wylewom rzeki Mozy przypisuią. — W Xięstwie Holsztyńskiem stanął ieden korpus woyska.

Statystyczne wiadomości o Cyrkule Kołomyiskim.

Kształt Cyrkułu Kołomyiskiego podobnym iest prawie do kończastego woru. Cyrkuł ten opasany iest z południa ku zachodowi łańcuchem wysokich gór Karpackich, których główny grzbiet węgierską kształci granicę. Na całey południowey stronie przedziela go rzeka Czeremusz od Cyrkułu Bukowińskiego, z którym to Cyrkułem Kołomyiski graniczy ku wschodowi; na północy przedziela go Dniestr od Rossyi, a na północ ku zachodowi, graniczy ón z Cyrkułem Stanisławowskim.

Połowę prawie tego Cyrkułu zaymuią góry, które rozciągaią się od Węgierskiey granicy równém zmnieyszaniem się aż do miasteczek Kutt, Kossowa, Pistyna, Jabłonowa i Przeniszyna, ztamtąd zaś daléy w płaszczyznę iuż przechodzą. Góry te są po większey części borzyste i niedostępne, a mieszkańce pasą i wychowuią w nich tylko swe bydło.

Druga połowa iest częścią pagórkowata, częścią zaś równa i tyle urodzayna, że nayczęściéy bez pognoiów obfite wydaie żniwa; zdaie się, że wydawałyby ieszcze tyle drugie, gdyby kultura wyższego doszła stopnia; lecz ta się zwolna dopiéro podnosi.

Sąsiedztwo gór wysokich właśnie tamże kąt kształcących, których pasmo rozciągaiąc się od zachodu łamie się na wschodzie, a potém sięga aż do do południa, czyni porę czasu pospolicie zimną, wietrzną, odmienną, i sprawia osobliwsze przemiany ciepła w ostre zimno; dla tego téż sady drzew owocowych mało się gdzie udaią, i tylko na ochronionych od wiatru i zimna mieyscach utrzymywane bydź mogą.

Podany był proiekt, ażeby Dniestr po którym iuż wiele statków z ładunkami o 400 cetnarach tam i nazad płynęło, zrobić spławnym. Dla zaszłych woien, przerwaném zostało to przedsięwzięcie; lecz tratwy z drzewem, idą dotychczas do Rossyi. Z gór spławiaią drzewo także na Czeremuszu, lecz tylko w pniach pomnieyszych, do czego iednakże nadpływu mocnieyszych wód czekać potrzeba. Obie te rzeki mało są rybne tak iak i Prut, który w poprzek cały ten Cyrkuł przerzyna, nie będąc nawet do spławu przez tratwy z łatnym; iednakże wyrzuca ón wezbrawszy się wiele piaszczy-

stych kamieni, i psuie przez to nieiedną przestrzeń użyteczney ziemi.

Spodem tych gór, zacząwszy od Kutt aż do Lanczyna, idzie wzdłuż przez cały ten Cyrkuł gościniec, którego iedno ramie oddzielaiąc się pod Kołomyią, przez Gwoździec aż do Dniestru się ciągnie. Gościniec ten założonym iest dla ułatwienia przywozu soli, którą biorą z żup wzdłuż niego leżących, i częścią w różne Cyrkułu tego okolice, częścią do Rossyi wywożą. Idzie także ieden gościniec handlowy ze Lwowa i Brodów na Stanisławów i Niżniów przez Cyrkuł Kołomyiski do Multan; lecz ponieważ tylko sposobem wieyskim iest utrzymywany, przeto podczas mokrey pory roku trudnym iest do przeprawy. Ułożono plan względem dalszego ciągnienia tegoż gościńca z Kołomyi przez Sniatyn do Multan; który, ieżeli przyidzie do skutku, trakt handlowy daleko łatwieyszym i bezpiecznieyszym będzie.

Pszenica, żyto, ięczmień, kukurudza, tytuń, kartofle i proso, są powszechnemi płodami rolnictwa. Woły, owce, niewiele kóz i konie, utrzymuią tylko ci, co w górach mieszkaią. Wszystkie gatunki zboża nie są naylepszego rodzaiu i nikłe maią ziarno, co iest skutkiem mniey troskliwey kultury ziemi. Tytuń także średniego iest gatunku. Woły i krowy są dobre, konie małe i słabe, iednakże konie w górach są nieco mocnieysze.

Zmarły Prezes Kamery nadworney Hrabia O'Donell, zaprowadził był w dobrach swoich chów owiec hiszpańskich, i starał się poprawić wszystkie części wieyskiego gospodarstwa; ale zawczesna śmierć iego przerwała te przedsięwzięcia, które tylko tak rzadką wytrwałością, iaką iego była, szczęśliwym skutkiem uwieńczone bydź mogły.

Dziedzice utrzymuią tu i owdzie stada, z których można czasem nieiednego pięknieyszego dostać konia; wielkie stada ustały zupełnie od tego czasu, iak grunta przez pomnożoną ludność zmnieyszone zostały.

Pszczelnictwo iest znaczne, ponieważ na równinach sieią podostatkiem hreczki, a w niższych górach obfite znayduią się łąki i rozmaite drzewa; byłoby ono ieszcze daleko znacznieysze, gdyby zaniechano złego zwyczaiu zabiiania pszczół przy podrzynaniu miodu, i gdyby tem samem gospodarniey z niemi się obchodzono. Miód w górach zbierany ma smak osobliwie dobry, i różni się szczególniey od miodu na równinach zbieranego kolorem i dobrocią swoią.

Sol warzą w pięciu żupach w tym Cyrkule. Solne zdroie tak są obfite i mnogie, iż zaledwie można używać do picia wodę z wielkich nawet strumieni, maiących wiele przymieszaney soli.

Niedalcko tych zdroiów znayduie się ieden w dobrach skarbowych Jabłonowie, maiący w sobie wiele soli Glaubera (sal Glauberianum), która w zimie podczas mrozów sama osiada, i z wielkim pożytkiem używaną bydź może. Prawda, że po wielu mieyscach Monarchii tyle robi się tey soli, ile iey na lekarski użytek potrzeba; lecz ieżeli się nad tém zastanowiémy, że sól Glaubera może bydź w szklannych hutach zamiast potażu używaną, i że Wenecyanie (iak wiadomo) przyprowadzili szkło swoie do piękności przez kopalną sól ługową, która nie mogła bydź czém innem iak solą Glaubera, przeto zasługuie ten zdrój na uwagę tém szczególnieyszą dla tego, iż nie tylko iest obfitym i z tak małym kosztem używanym bydź może, lecz nawet i dla tego, że się w odległości pół mili przedni biały piasek kwarcowy i nowo-utworzona kopalnia węgli kamiennych znayduią, a zatém niepodobna, żeby to wszystko korzystniey razem zebrać się mogło.

Poboczne ramie wielkiego łańcucha Karpatów styka się z tym Cyrkułem pod nazwiskiem Rokiety, będącey górą główną. Tak ta góra, iako też i te, które stopniami zmnieyszaiąc się w płaszczyznę przechodzą, ukrywaią w sobie nieiedne płody, z których dotychczas wcale nic, albo też bardzo mało korzystano; i tak znaleziono w wielu mieyscach rudę żelazną, w Utoroszu źródło ałunowe, a na kilku dolinach wzdłuż tych gór oley ziemny, z którego włościanie korzystaią wykopuiąc doły, napełniaiąc ie wodą, i zbieraiąc osiadaiący na wierzchu iey oley ziemny dla obrócenia go do smarowania wozów, czernienia skór, lub też na przedaż. Na tym ziemnym oleiu znayduie się Nafta, która iako subtelnieysza część pływa po wierzchu, ale osobno zbieraną nie bywa.

Zapewniaią, że niedaleko Delatyna znaleziono przed kilmoma laty sól kamienną, co bardzo podobną do prawdy iest rzeczą; gdyż począwszy od Okanu w Multa-

nach, ciągiem Bukowiny aż do Wieliczki częścią sztuki soli znaydowano, częścią źródła solne pokazywały się, które to potwierdzać się zdaią.

Ponieważ warzelnie soli bardzo wiele drew potrzebuią, a zatém z czasem niedostatku drzewa w Galicyi obawiać się potrzeba, przeto bardzo pożądaną byłoby rzeczą, gdyby téy soli kamienney troskliwiéy szukano.

W dobrach skarbowych Kutty iest źródło mineralne Burkuł nazwane (ze słowa Węgierskiego bur wino, a kuł studnia), które sławném iest ze swoich własności; smak téy wody równa się bowiem co do przyiemności wodzie Bilińskiéy (w Czechach); wzmacnia ona nadzwyczaynie gdy się ią za napóy używa, lecz brana na kąpiel bardziéy ieszcze skutkuie. Źródło to leży niedaleko Czeremuszu w naywyższych górach przy saméy Węgierskiéy granicy. Nie można się tam inaczey dostać, iak tylko piechotą albo wierzchem na koniu; a przybywaiący w tamteyszą okolice, nie mogą mieć nic innego na utrzymanie swoie prócz tego, co z sobą przywożą. Gdyby tam przetorowano drogę, tudzież postarano się dla przyieżdzaiących o wygodne pomieszkania i stół dobry, tedyby źródło to wkrótce licznie odwiedzaném było. Woda z niego i teraz iuż dosyć iest znana i polubiona; bowiem co rok sprowadzaią iéy z tamtąd po kilka tysięcy flasz na koniach, i wysyłaią ie w Kray aż do Lwowa.

Pół mili od miasteczka Horodenki znayduie się w płaskiéy i bagnistéy dolinie zdróy siarczysty, którego skuteczności na darcie lub łamanie pa członkach, na reumatyzm, kurcz, zadawnione rany i t. d. od kilku iuż lat doznawano. Dominium tamteysze zaczęło wprawdzie przy samém źródle stawiać łazienki, lecz te niebędąc ani dosyć obszérne ani należycie urządzone, pustkami teraz iuż stoią tém bardziéy, że w pobliskości ich nie było żadnych domów, gdzieby kąpielowi goście mieścić się mogli. Goście teraz przyieżdzaiący, muszą sobie wodę z tamtąd do miasteczka kazać sprowadzać, którą w pomieszkaniach swoich na kąpiel używaią; lecz woda ta staie się przez to słabszą i mniéy skuteczną. Zdróy ten wtenczas dopiéro większy przyniesie pożytek, kiedy Dominium zaymie się szczérą chęcią obrócenia go na użytek publiczny, a dla własnéy swoiéy wielkiey korzyści postara się o wygodę i pomieszkanie dla gości. (*Dokończenie nastąpi.*)

Meteorologiczne postrzeżenia we Lwowie od 25. do dnia 29. Kwietnia 1812.

Dnie.	Czas postrzeżenia	Barometr.	Ciepłomierz Reaumura.	Wilgociomierz.	Kierunek Wiatrów.	Odmiany powietrza.
25	Wsch. Słońc.	28, 0, 8.	† 1, 3.	83, 1.	P. Z. Z. słaby	chmury.
	2. po połud.	28, 0, 9.	† 8, 6.	57.	Z. słaby	chm. pogoda.
	10 w nocy	28, 0, 10.	† 3, 4.	73, 5.	P. słaby	rzadkie chmury.
26	Wsch. Słońc.	28, 0, 0.	† 2.	79, 6.	P. W. słab. pot. śred.	gęste chmury.
	2. po połud.	27, 10, 11.	† 7. 6.	72, 4.	W. mocny	pochmurno, deszcz.
	10. w nocy	27, 10, 9.	† 5, 7.	92, 6.	W. średni	pochmurno, deszcz.
27	Wsch. Słońc.	27, 10, 10.	† 5, 9.	86, 6.	Po. W. i Po. słaby	pochmurno, deszcz
	2. po połud.	28, 0, 4.	† 9, 9.	52, 8.	Po. średni.	chmury, iasno.
	10. w nocy	28, 1, 7	+ 4, 7.	80, 6.	Po. Z. słaby.	gęste chmury.
28	Wsch. Słońc.	28, 2, 1.	† 3, 5.	82, 6.	Z. i W. słaby	rzad. chm. iasno.
	2. po połud.	28, 2, 9.	+ 12, 8.	54, 1.	Po. słaby	małe chmury.
	10. w nocy	28, 3, 0.	† 6, 2.	75, 8.	Z. P. słaby	bard. małe chm.
29	Wsch. Słońc.	28, 3, 0.	† 5, 2.	87, 8.	W. i P. W. W. słaby	pochm. wypogodz.
	2. po połud.	28, 2, 10.	† 14, 7.	58, 8.	Po. W. sredni	bard. małe chm.
	10. w nocy	28, 2, 11.	† 7. 7.	74.	P. W. średni	pogod. gęste chm